

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขต กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ, แผนพัฒนาผู้สูงอายุ, ความต้องการของสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ, การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ, การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

กำหนดประชากรในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ระหว่าง 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกของศูนย์บริการผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง	จำนวน	120	คน
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค	จำนวน	400	คน
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค 2	จำนวน	200	คน
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์	จำนวน	30	คน
ศูนย์บริการผู้สูงอายุห้วยขวาง	จำนวน	50	คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละศูนย์บริการผู้สูงอายุ

$$n = \frac{n_1 N_1}{N}$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มในแต่ละศูนย์บริการผู้สูงอายุ

n_1 แทน ขนาดของตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด (โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro

Yamene ,1969 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ,2545) ได้กลุ่มตัวอย่าง 270 คน

N แทน ขนาดของประชากร จำนวนทั้งหมด 800 คน

N_1 แทน ขนาดของประชากรในแต่ละศูนย์

จากการคำนวณจากสูตรดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศูนย์บริการผู้สูงอายุ ในเขต
กรุงเทพมหานคร

ศูนย์บริการผู้สูงอายุ	ประชากรที่เป็นสมาชิกศูนย์บริการผู้สูงอายุ	กลุ่มตัวอย่าง
ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง	120	40
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค	400	135
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค 2	200	68
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์	30	11
ศูนย์บริการผู้สูงอายุห้วยขวาง	50	16
รวม	800	270

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการค้นคว้า ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น, ความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสภาพพื้นฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามตัวแปร ดังนี้ อายุ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ มีลักษณะแบบ ตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใน 4 กิจกรรม โดยครอบคลุมความคิดเห็น ทั้ง 6 ด้าน ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยยึดหลักของ ลิเคิร์ต (Likert อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร,2535) แบ่งเป็น 5 ระดับ คะแนนแต่ละระดับมีดังนี้

ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5
ระดับความคิดเห็น	มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ระดับความคิดเห็น	ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3
ระดับความคิดเห็น	น้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2
ระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	1

เมื่อได้ค่าคะแนนแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวมาคติน้ำหนักของคะแนน และกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนโดยใช้เกณฑ์ของ เบสท์ (Best อ้างถึงใน มูฮำหมัดสาเลม แยนา,2545) ดังนี้

4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใน 4 กิจกรรม ใน 6 ด้าน โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอในรูปแบบบรรยายสรุป

เครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาทดสอบความตรงและความเที่ยงดังนี้

1. นำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่สร้างขึ้นไปขอแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 คน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
2. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุ ศูนย์ผู้สูงอายุเขาบ่อแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) ได้นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ระดับความเที่ยงในแต่ละกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมสุขภาพ เท่ากับ .73 กิจกรรมเสริมรายได้ เท่ากับ .75 กิจกรรมนันทนาการ เท่ากับ .73 กิจกรรมศาสนา เท่ากับ .72 แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพด้านความเที่ยงอยู่ในระดับดีที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1951 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2531) ให้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N - 1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ α แทนความเที่ยงของแบบสอบถาม

N แทนจำนวนข้อของเครื่องมือ

S_i^2 แทนคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S^2 แทนคะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขต กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยติดต่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึง อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และผู้ปกครองศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล จากศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2547 – 20 ธันวาคม 2547 จำนวน 270 ฉบับ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยแจกและรับคืนจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกศูนย์บริการผู้สูงอายุ สามารถเก็บรวบรวม คืนได้ 270 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด โดยที่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มละ 5 คน แล้วอ่านแบบสอบถามให้ผู้สูงอายุฟัง และให้ผู้สูงอายุใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า มาก หรือ น้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรม SPSS For Windows โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสภาพพื้นฐานของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) การคำนวณร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไป โดยนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย
2. นำแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้ง 4 กิจกรรม โดยครอบคลุม เนื้อหาทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านผู้สอน ด้านการประเมินผล ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่

ด้านอุปกรณ์และสื่อ นำคะแนนความคิดเห็นมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยยึดหลักของ ลิเคิร์ต (Likert อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร,2535) แบ่งเป็น 5 ระดับ คะแนนแต่ละระดับมีดังนี้

ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5
ระดับความคิดเห็น	มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ระดับความคิดเห็น	ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3
ระดับความคิดเห็น	น้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2
ระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	1

เมื่อได้ค่าคะแนนแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวมาคตินำหนักของคะแนน และกำหนดค่านำหนักคะแนนโดยใช้เกณฑ์ของ เบสท์ (Best ,1989 อ้างถึงใน มูฮำหมัดสาเลม แยนา,2545) ดังนี้

4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

- เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามตัวแปรต้น โดยมีการทดสอบ 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการทดสอบค่า t-test และ มากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการทดสอบ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way Analysis of Variance) และเมื่อปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ เชฟเฟ้ (Scheffe)
- นำแบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอในรูปแบบการบรรยายสรุป